

Temperament dítěte
-
jeho vliv na jednání a učení

Temperament

- relativně stabilní rys, který ovlivňuje, jak děti reagují na své prostředí a interagují s ostatními
- Ovlivňuje různé aspekty jejich života, včetně chování, sociálních vztahů, osobnosti, fyzického zdraví, jazykových schopností a akademického úspěchu
- Různí vědci klasifikovali temperament do různých typů, jako je extravert/prudká, negativní afektivní a namáhavá kontrola
- temperament souvisí s afektivními a behaviorálními reakcemi dětí v situacích úspěchu, přičemž významnou roli hrají charakteristiky, jako je rozptýlení a inhibice
- Studie ukázaly, že znevýhodněné děti mají temperamentní dimenze podobné standardnímu průměrnému skóre

Proč je dobré, aby učitel věděl více o temperamentových rysech svých žáků?

- poznání temperamentových charakteristik pomůže žáka lépe pochopit a vyhnout se tak situacím, které způsobují problémové chování (negativní emoce, nepřiměřenost chování, afekty apod.).
- pomůže odhadnout
 - jak žák zareaguje při zadání složitého úkolu,
 - jak bude vytrvalý při plnění úkolu,
 - jak rychle se přizpůsobí nové situaci,
 - jakou dobu bude potřebovat na zklidnění po rušné hodině tělesné výchovy,
 - jak přijme kritiku nebo zvládne stresovou situaci

pedagogická diagnostika - základ pro individualizaci a

diferenciaci

Temperamentové charakteristiky a jejich vliv na učení

• **Aktivita** – je posuzována jako „motorická síla“. Zamyslíme-li se nad dvěma protipóly, pak máme děti vysoce aktivní, neposedné, překypující energií, děti, které nemají kontrolu nad svou aktivitou. Klidové činnosti představují pro tyto děti problém. Naopak najdeme děti velmi klidné, lehce unavitelné a preferující klidové činnosti před fyzickými aktivitami. Oba zmíněné extrémy mohou ovlivnit schopnost přizpůsobit se školním požadavkům a samotný výkon dítěte.

Roztěkanost – příliš roztěkané dítě vyruší podněty, které ostatní děti nevnímají. Tyto podněty žáka snadno vytrhnou z činnosti, naruší jeho pozornost a soustředěnost. Jedná se o podněty nesouvisející s výukou, například konverzace lidí na chodbě školy, zvuk sekačky doléhající oknem, projíždějící vozidlo nebo jiné zvuky.

Vytrvalost – je zde myšlena jako rozpětí pozornosti a ochota a schopnost dítěte pokračovat v činnosti, i když jde o náročný úkol. Málo vytrvalé děti se vzdají, jakmile se objeví první překážka, kterou vlivem své malé vytrvalosti neumí překonat. Zpravidla nedokončí těžký úkol, nevyřeší slovní úlohu o více krocích nebo nedočtou dlouhou pohádku. Vytrvalost je důležitý rys pro úspěšnost. Avšak extrémní vytrvalost může být rovněž na obtíž. Dítěti, které se ponoří do úkolu tak, že není ochotno skončit nebo změnit to, co dělá, potom jeho extrémní vytrvalost překáží a brání adaptaci na měnící se podmínky ve třídě.

Zmíněné temperamentové charakteristiky dohromady tvoří faktor „orientace na úkol“, který má významný dopad na výuku dětí ve škole. Ovlivňuje schopnost vydržet u zadaného úkolu, odolávat rušivým vlivům a je nezbytnou součástí školního úspěchu.

Situace, kdy se temperamentové charakteristiky projeví

- **Zaměstnání vsedě** – zcela běžná situace v hodině, která poskytuje informace o aktivitě, stálosti, pozornosti a jejich podmínkách
- **Práce v menších skupinkách** – poskytuje informace o aktivitě, kvalitách pozornosti, stálosti a přizpůsobivosti
- **Změna činnosti** – při přecházení z jedné vyučovací hodiny na jinou hodinu, z písemné činnosti na ústní, ze samostatné práce ke skupinové apod. Přejod z jedné činnosti na druhou přináší informace o aktivitě, pozornosti, stálosti a přizpůsobivosti
- **Přejod z činnosti uskutečňované mimo třídu do výuky** – podstatné jsou informace o sociabilitě (například schopnost navázat kontakty) - rozpoznáme žáky vysoce přizpůsobivé, kteří se výrazně angažují do sociálních kontaktů, obtížně se od nich odpoutávají a následně mají potíže s přechodem na jinou činnost
- **Volná aktivita ve školním prostředí** – jde například o činnosti během školní přestávky, ve družině nebo při besedě apod. Při volné aktivitě žáka lze pozorovat úroveň jeho aktivity, pozornosti, stálosti a sociability (schopnost navázat kontakty, družnost, společenskost) - lze pozorovat i intenzitu reakcí, základní tvorbu nálad a přiměřenost reakcí na dané podněty

Typologie MBTI

- (Myers-Briggs Type Indicator) vychází z Jungovy teorie typů, kterou v 50. letech 20. století upravily Isabel Briggs Myersová a Katharine Cook Briggsová pro diagnostikování typů osobnosti v běžné praxi
- MBTI se dá úspěšně využívat při výchově a vzdělávání dětí ve škole i v rodině - její znalost usnadní řešení náročného chování dětí, umožní správnou komunikaci mezi dítětem a rodičem či žákem a pedagogem, podporuje vzájemnou spolupráci
- Tip na knihu
- MIKOVÁ, Šárka a STANG, Jiřina. *Typologie osobnosti u dětí: využití ve výchově a vzdělávání*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2015. 220 s. ISBN 978-80-262-0874-7.
- Dvojice dětských psycholožek s praxí v pedagogicko-psychologickém a školně-psychologickém poradenství seznamuje s MBTI, jejími jednotlivými aspekty, které následně jsou v knize ilustrovány kazuistikami dětí
-